

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *J. Aug. Persson*
 Härad: *Divense* Adress: *St. Gårdsäng. 13*
 Socken: *"* Berättat av: *olika personer*
 Uppteckningsår: *1945* Född år *"* i *"*

Originella bönder på 1880-talet. s. 1-4, 10-16.

" präster o. kloster " " s. 5

Hennik Wranér. s. 17-19.

Originella ämnen på 1880-1900-talet s. 20.

ind 12/4-45

Originella bönder på 1880-talet.

Bland originella bönder kan jag nämna följande:
Hans Persson, eller "Puttadulla", i Sunnanå. Murts Jönsson
eller "Maver på Flansbyr" i Sunnanå. Anders Jönsson, eller
"Gyllaren" i Sunnanå. Anders Olsson, A. F. Olsson, eller "Lugen-
borgaren" i Nordanå. Anders Hansson, eller "Pissbäckaren"
i Tullstorp. Jäns Andersson, eller "Högaröpsmannen" i Löss-
löf. Jäns Nilsson, eller "Fittanaden" i Nordanå. Lars An-
derson, eller "Pivagnella" i Lö Lallerup. m. fl.

Alla dessa ha lefvat och dött i min tid, och jag kän-
de dem alla som ättas original.

Så skall jag nu efter detta schema berätta det jag vet
om dessa personer från min hemtrakt.

Ung Persson.

1294-45

Hans Persson eller "Luttdulla" i Sunnanån var visst N:1 bland originalen ändå, och blef det ändå mer sedan han blef enkeman, men så märkvärdigt nog så gifte han om sig till sist med en småländska som gick omkring med handlet, men han blef inte bättre för det ändå.

Jag minns honom sen jag var sex år gammal, han hade ett litet ställe på nummer 16 i Sunnanån, hur han skötte detta själv med sin son Karl till hjälp, ^{han} blef enkeman, han umgicks inte med någon, talade inte med någon utan han blef tilltalad heller, dessa två skötte både lantbruket och hushället själfr, bakade bröd af kornmjöl, s. k. skräning som de själv skötade, trättade och slaktade själfr, och allt annat och frä.

Det var intet ordt med honom, han visste att han var omtalad och bekräftad, men det frågade han inte efter.

Han hade två hästar, men så dog visst den ene eller hur det nu var, så skaffade han en annan istället och det var en hingst, eller en så kallad sigg, men den var liten till

1844-45

värten mot den andre, och till höger satte han nu den,
siggen drog hela lasset, han låg i för brinnande lifvet
och den andre gick alltid med klack linor.

Folket skrattade när "Luttadulla" kom hörande, alltid
litet smält sjungande också för sig själv när ingen hörde
det, då sjöng man alltid, hej hopp Luttadulla, nu e vi alla
fulla, hej hopp Luttadulla da, o. s. v.

Så byggde han sig en ställänga också, han mura själv
och till handttanga, hugg själv tapptalen, stämde hål
med "pantofflestöden", jag var med och repte den, jag var
visst 9 eller 10 år då eller så, sedan täckte han taket också
med spån, men allt var krokigt och skett, både väg-
gar och tak, men de står väl i min tid så "Luttadulla".

Han hade en vagn som han själv gjort korgen till, och
den var en hel meter för lång bakåt, så den såg spritt
gelen ut också, bräder var ju så långa så då "Luttadulla",
det var ju skada att säga af dem tyckte han.

Originella
bänder...
Skil 2.

12/11-45

Originella
bönder...
Fol. 3.

En gång hade han staptat ett vin så hastade han
svinsakufvudet och fötterna på gården till hänen,
och då sa min mor till han varför han gjorde så,
men då svara han, de e inte nöd i ha blivär me, di ska
jo ha nöd ändå, så värpar di so mied varre.

Så när han hade stallfärgan färdig så skulle han kal-
ka boningsfärgan så han skulle få riktigt fint som han se.
Men så hade han ingen kaffebräst, utan så tog han en
gammal klädesbröte och barsta på med, och kalken ha-
de han i ett gammalt sätt, i ett fat med öra i, och tunn
var den också, för var gång han doppade brösten i sättet
så rann hälften med i skjutärmen på honom.

Så stod han på en gammal stob, han hade ingen steg,
som gissa till saken, men var gör de, de e jo hufvudsa-
ken att där blir kalkad, så kan di grina om di vill.

Ja så blef han ju gift igen, men som sagt någon ordning.
Blef det aldrig hos Luttadulla, han var riktigt född originell.

HH-45

Originella präster och klockare på 1800-talet.

Det fanns en del präster och klockare också, som jag dels
känt, och dels hört berättas, och jag ^{skall} nu nämna, och jag vet
om dessa, huru de lefde och huru de sågo ut, och kläddes på.

Min mor talade om en präst, vise pastor i Lyngby, han ha-
de också varit pastor i Burlöv och Lyngby, eller Gärlöv som
det nu heter. Han var ett stort original, och kallad gemenligen
för "massapresten", därför att han brukade om sommarne arbeta
i en torfmoose någonstans var det ^{nu} var, och skära torf till sin mor.

Han tog visst "löprikt" bokstafligt, ty han sådes han stor får-
skock som var hans församling iorppe.

När han tjenstgjorde i Lyngby hade han alltid sällskap
men extra klockaren där Hagman till gästgivarvärdens i
Hersleberga, som min mors morbror Jeppe Jakobson den tiden
innehade, det var visst 1855 när min mor såg dem där.

Där drack dessa två toddi, och spela kort tillhops.

Sedan var han i kyrkoby och Burlöv men vilken af dessa socknar han var fört har jag glömt.

När han var i Burlöv var han till allment ättöje för pojkar och drängar där i byn talade nu oflidne Lars Jüngers om, ty när dessa fingo höra på honom så skrepa de, "Per Jensen, Per Jensen, han har då fören i då".

Wilka är han tyngt gjorde på dessa ställe vet jag inte så noga heller, men han var i Långby först, ty det var visst för min tid öfver de två riksdämda.

Så fanns det en vige partier i kyrkoby som hette Per Olander som var född i Simris, han hade först varit skomakare, sedan fiskare, men till sist blef han prest, det han själv talat om för mig, han tyngt gjorde i Burlöv under prostens Menander i fem år, eller till 1885, han var liksom den fören i hela sitt lif endast konsistories spjutshäst.

Han hade själv ett litet hus vid s.k. markväg i kyrkoby där bodde han till han dog. Han var född 1838, och 1925.

Originella
prester och...
Fol. 2.

Han var ett stort original, smutsig, snurvig, ofta trurig
ockrä, långhärig, långskäggig, och frågade inte alls efter hur
han såg ut, en gång tillpolisen i Burlöf honom för en
luffare och tog honom med till länsman Georg Larsson där.

Men det var ju af misstag, men vad skulle väl polisen
tro, men han fick en skräpa, och Olander frukant hos läns-
mannen med flera ryppa till, och det tyckte han om.

Han hade den tiden han var i Burlöf ju tillfälle att
sällskapas med en lika originell klockare som Hågman
i Långby som inte värre, den han hette Göran Hellgren.

Hellgren var allment känd som ett smatorak, och kunde
både äta och ryppa som ingen annan, och det kunde Olander
ockrä. Det var många gånger att dessa måste gå och stötta
var annars när de skulle gå hem, samt gå vatten från nå-
got gille i Burlöf, rocken, och bönderna hade en gång att
fylla presten och klockaren ordentligt ockrä, i all synner-
het gjorde Lenn Palmson i Tingsby, och med dundervind bekräp
sitt bästa för att få dem ordentligt falla.

Originella
presten och...
Sid. 3.

Som en egendomlighet kan jag omtala att Olander som hela sitt lif bott och lefvt som ett svinn om man så får uttrycka sig, var långt ifrån så fattig som han såg ut att vara, utan ymnig förmögenhet i Hysjöby socken.

Wid boupteckningen visade det sig att den gick upp till 144.000 kronor, men var hade han väl fått den ifrån, det var en gåta som ingen har kunnat lösa än.

Klockare, Hellgren brukade gå socknen rundt och passa på när bönderna åt middag sådes det, han hade sina bestämda dagar för var ställe så han var alltid väntad.

I dag skall klockaren komma se bonden, då får jag väl se om jag har något på flaskan så han kan bli glad i hagen innan han går hem.

Fylla han inte nu igen så vi ska behöfra skutka hem han liksom int, så då Iven Pål kvinnan.

För va gör de, man ska väl ha nåt roligt så då Iven Pålson, full ska han bli innan han kommer härifrån.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVOriginella
prester och...
Sid 4.hade
synde
hans som
m jag har

donerade

är där
en hanlörd och
muskeln.
259.flät sten
som kors
i idend.
vanLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVOriginella
prester och...
Sid 5.

Som en egen domlighet kan jag omtala att Olander
som hela sitt lif batt och lefvt som ett svinn om man så
får uttrycka sig, var långt ifrån så fattig som han såg ut
att vara utan räknt den förmögenhet i Hyrkoby socken.

Wid boupteckningen visade det sig att den gick upp
till 144.000 kronor, men var hade han väl fått den ifrån,
det var en gåta som ingen har funnat lösa än.

Klockare, Hellgren brukade gå socknen rundt och passa
på när bönderna åt middis sadu det, han hade sina
bestämnda dagar för varit ställe så han var alltid väntad.

I dag skall klockaren komma så bonden då får jag
väl se om jag har något på flaskan så han kan bli
glad i hagen innan han går hem.

Fylla han inte nu igen så vi ska behöfra skutka hem
han liksom rätt, så då Iven Pål kvinna.

Fa va går de, man ska väl ha nåt roligt så då Iven
Pålson, full ska han bli innan han kommer härifrån.

Originella
prester och...
Sid 4.

Så var där en kyrkoherde där i Burlöv som hade varit rektor på Fläjt från 1805-1808 och uppte-
läsfrån, den han hade en skriftande lefnadsbrev som
gaff i detta sammanhang ej kan tala om, men som jag har
skildrat i en bok på vers, i rimmad prosa.

Originella
pöster och...
Sid 5.

Boken finns i den förteckning af det till arkivet donerade
handskrifne böckerna.

Slags namn var Lönz Henric Seldener, han var där
som kyrkoherde när Hellgren också var där, men han
sällskapade ej med honom så som Olander gjorde.

Slag var ett stort original på sitt vis, en lärj och
fint bildad man som varit rektor i Lund på domskolan.

Han ^{var} kyrkoherde där 1827 som ordinarie till 1859.

Han dog i Burlöv 21/2 1859. 76 år gammal.

Hans graf är vid ingången ^{till} skertian, en stor flat sten
med ett kors på, med skulpturerna på såväl sten som kors
f. H. S. Obi se min modell af kyrkan på "Skulturen" i Lund.

Th. Petersen

Mauritz Jönsson, eller "Maver på Flanckjär",
i Sunnanå, honom minns jag bara som en dröm.

Han var originell och utmärkt på sitt vis han också.
En gång så hade de plockat pantaflor där hos
Maver så skulle han på kvällen vänt till husförråd
i Sunnanå skola, så skulle han vattna hästarna
färdigt innan han spände dem från baltuhärran som
var full med pantaflor, så körde han ner i Hans Ols
mossen med hela lastet, och där skildes härran åt,
så att hela lastet blef i mossen, han hade inte mer
än nedanredet igen när han kom hem.

Släckarne och framstyr och bakstyr låg och flöt
på mossen och dessa måste de dra till sig med båda
Och vät upp till midjan var han också: ja ^{han} de inte
ryskette så där "Maver": här spars inte alls än olig-
ker är husförråd.

Och sedan blef det till ett ordet af.

Originella
binder...

Sid. 10.

Anders Jansson eller "Gyllaren" i Lunnarå hade namnet. Efter Gylle flyttade till Söderlångå, där han härstammade ifrån, han var snål som alla bönder men inte den värste ändå, en gång blef han bra stekad af Hans Svensson som bodde där strax vid gården, han kom gående på en gästing som var på "Gyllarens" mark vid en drappant, och då kom han emot honom och sade: "Här får du inte gå, jag får inte gå där Hans Svensson, där får jag väl vända om igen då, nej de får du min själ inte heller då ska du ju trampa där två gånger, ja vad skall jag då göra så då Hans Svensson, där får jag väl stå mera då eller lägga mig då, så börja han och skulle lägga sig i kläfverottet, där får du inte ligga så börja nu i kläfver och heller så då "Gyllaren".

Ja gå nu fram så då "Gyllaren", ja får ju inte gå där så då Hans Svensson, gå nu åt helikes så då "Gyllaren".

Originella
bänder...
Sid. 9.

Originella
binder...
Fol. 8.

Jöns Andersson? eller "Höngaröfsmannen" i Lärslöf,
han hade fått sitt namn därför att när han var
på gille hos de andra bönderna där i byn när
de skulle dricka toddy och spela kort så ville han
aldrig spela om pengar, ty det var han för snål till.

Så sade han alltid, nej, låt oss spela höngaröf
i stället de i så höllt, så ska jag köra de i höngar-
öfven så de ska stå härliken till, så fick han heter
"Höngaröfsmannen" sedan alltid.

Han var snål och varatan som de kalle, i där-
för så har jag oss nöd sa han.

Han kunde ju kanske behöfva de också, för han
hade väst utgifter för alkohol och att betala också.

Där var en lös som hade tjenvat hos han som han
mätte köpa hus och en stor jordbit till i Lunnarå
för att få henne gift med Kristen Skräddare, eller
Kristen Rosvall, Vårdermera.

Så hvar S. J. Olsson eller "Lusenborgaren" som han kallades därför att där var rent fullt af lus i drängars sängen så där kunde ingen ligga där.

De sista åren hade han inga andra drängar än luffare heller, dålig var katten, och lönen ville han aldrig ut med heller, betorna hade han pojkar från Hirsbergs böcker i Malmö att sköta, och så var där en gammal hamnarbetare som kunde vara där en månad eller så, tills den blef full med lus, så tröttnade den också, det var en hem hette Falk, han kom dit när han var rent utsmulten och så blef han där en tid, sedan gick han igen.

Denne "Lusenborgare" hade en gång haft mekanisk verkstad och smedja på gården, äfven tegelbruk där.

Men hans handtverksmaskiner blef endast experiment och skrothogar till sist som var rent uppslötade, och såldes sedan till skrothandlare.

Originella
böcker...
S. d. 7.

Jöns Nilsson eller "Fittamaden" i Nordanå hade fått sitt namn efter alla fittamada som folket alltid gick till måftan där, ty där gick den alldrig lagad mat till måftan, men de gick reela fittamada som va en half alen långa, så di duede gott å äta va där en som sa. Så va de en gång den 24 Oktober så va där en dräng som skulle flytta, så sa han ti den, du giv well en da ti kan ja tro.

Men då svarade den: nej min själ gorr ja ej, har ja nu et 365 fittamades här, så kan de va nock.

Så to han sitt tyg å gick, å sa ajå ti "Fittamaden".

Ja de skulle va den snällaste bonde i Nordanå, men jag tror att "Lusenborgaren" va ändå värre.

Den skall jag tala om nu i nästa artikel.

Originella
bånder...
Sid. 6.

Anders Hansson, eller "Pissebäckaren" i Tullstorp, hade fått sitt namn efter en bäck i Tullstorp, kallad pissbäck, han var originell på sitt vis, hela planen var en enda gräsrotträsk, så när han plöjde så stod jorden på kant, vattensjukt som där var, till sist blef där heller ingenting.

Hästarne vint en cirka 30 år gamla, och rent utomkötta ockia, han, själv en öfver 80 år när jag sista gången såg honom plöja, och vid denna gången red han i hadel till Bunsterps gård i Sunnarså och skulle byta hästar med Peter Hermans August, hästen han red på hade så lång wans att den nästan arade på vägen, något hästbyte blef ^{det} naturligtvis inte af heller.

Där hållt de på att fylla han ockia, så de måtte lyfta han på hästen när han skulle rida tillbaka igen.

Och så var han den gången öfver 80 år, men ändå tyckte han att han var bara pigen ännu, och gammal ville han inte höra talas om att han var, ja då min själ inte för än då slår ihjäl mig så "Pissebäckaren", men han dog ändå.

Originella
bönder...
Sid. 5.

Lars Andersson? eller "Pive gnella" i Låda Sallerup hade fått sitt namn därför att han pjev, ä gnellde alltid när han talade med någon, gemensamt, jag alltid öfver något som hade inträffat, eller händt honom.

Pivegnella
bänder...

Sid. 4.

Snål och mistrodd var han också, en gång hade han så blifvit of med en stor papparkittel som han hade satt i pagen, och då var han rent olycklig, så han sade då: nu har vi ett "Torspäck" vad ä ttad min papparkjel om.

"Torspäck" eller Gören Jönsson handlade med gäns som där ben dast var tufft späck på, så fick han namnet.

Han bodde i Lå. Sallerup liksom den andre.

Där i Sallerup var en hel del som hade öknamn också visst mer än någon annan stans.

En bonde som kallas efter gården "Romlaförbi", därför att de romla in i gården när någon körde förbi där.

En spräddare som kallas för "Spärra", spräddaren.

En snickare, stenkärrsnickaren m. fl.

Vår skriftställaren Henrik Wraner blef utkölad af
barnmarikan Pernilla Hagberger i Kyrkoby.

Det var vint 1886 om jag minner mig, att det var stu-
dentkarnival i Lund, då hade Wraner som var värd till
kyrkoherde Löngren i Kyrkoby, eller som det nu heter, Gärstorp
skrifvit en karnevalssåsa som handlade om hur det gick
när Per Mikel Hågen blef förlafvad med Pernilla i byen,
och vilken ynlig ändalighet det tog med förlafningen.

Jag hörde den sjunges den gången på lördagtid.
Den var skriften på Örtens byggsdial, och stod den gång-
en sedan i Malmö-tidningen Malmö Nya Skelleby.
Jag klippte den af och har den, men från den ordagrant
utdratt, och vill arkivet ha en afskrift af den så skall
skrifva af ^{den} helt som den är.

Det fanns den tiden en barnmarika i Kyrkoby, en fru som
hette Pernilla Hagberger, hennes man var skräddare.

Denna barnmarska hade fått i sitt hufvud att Wraner hade tagit henne till modell för barnvalsen, och utaf ren behet som hon uttryckte sig skrifvit om henne.

Willet det nu än var vet man ju inte, så en tid efter var Wraner kommen till prestgården i Kyrkoby och helga på svärföräldrarne, och då gnassade hon på att skälla ut honom ardentligt och säga honom sanningen.

Så gick ^{henne} dit och utlöste sin vrede, gälla öfver syndaren, och sade då rent ifrån, att han var den värste bracka till författare hon i hela sitt lif hade hört talas om.

Men då språftade Wraner så han hade väl aldrig i hela sitt lif skrottat så, warken för eller renare.

Men då blef Pernilla itter värre, och sade till honom, ja så skall han skratta till när han äreprämler folk som inte nåt ont har gjort honom, ja författare äro inte annat än grock.

Nu går alla pågä och dränga här i Kyrkoby och Burlöv och i hela trakten här och sjunger om Pernilla i Kyrkoby.

När skrift-
ställare Wra-
ner blef... "
Sid. 2.

Vår skrift-
ställare Wra-
ner blef...
Sid. 3.

Men då förklarade han gtt det var bara ett namn
i högen han hade tagit, och inte haft en tanke på henne.

Men det trodde han inte, utan fortsatte att skälla
ut honom, men då bara skrattade han än värre.

Får han kan skratta såde han då, men jag kan nu inte
visa mig när stans, utan så fort de får se mig så genast
sjungade: Penilla, Penilla hedde honom, & hennes rö-
stäfva de så så skönt & blom, o.s.v. han skulle ligga.

Så till sig så måste hon jag, när Wraner heta med
att han också skulle sjunga visan för henne.

Wraner och presten i kyrkoby kunde hon inte tala sedan.

Så så flyttade hon till Malmö, det var vint 1898 som
hon flyttade dit, men då ändrade hon namnet till Willy,
ditt säg jag på skift på ett hus på Östra Förläggargatan.

Nu är hon död för länge sen, och Wraner likaså, men
visan den där aldrig död.

Den har samma melodi som: Schön Lärchen, schön Lärchen helle ich,

29/3 1945.

J. Rydberg

Oreginella äkare på 1880- och in på 1900-
talet på olika platser i Skåne.

I Malmö fanns det en som hette ²sväst Jönsson, men kalla-
des egentligen för Flygaren, / Flyaren, / och namnet ha-
des han fått därför att han brukade alltid säga att
han kom flygande, och så till sist så tog han namnet
Flygare äktat, och så till sist hade folk glömt vad han
hade betat förut.

I Lund fanns det en som hette Per Olsson, kallad "Per
ättaspling", och namnet fick han därför att vara alltid när
någon frågade honom vad skutten kom att kosta, så sade
han alltid: a de bli så där en ättaspling eller så.

I Luleå fanns den en som hette Gustaf Persson, kallad "Lykaren",
namnet fick därför att brukade alltid säga att han kom
lykandes, han hade en gammal marra som hette Hersti, den var
visst 30 år gammal och gick mycket sakta, men han kom likväl
lykandes lyckte han. Alla dessa äro nu döda.